СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 262. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 9 листопада 1932. VOL. XL. No. 262. Jersey City, N. J., Wednesday, November 9, 1932. THREE CENTS

ОСТАННІ ВІДКЛИКИ ПАРТІЙ ДО ВИБОРЦІВ

ПРОВІДНИКИ ВЕЛИКИХ ПАРТІЙ „ПЕВНІ" ПОБІДИ.

ВАШИНҐТОН. — Кандидати на уряд президента видали свої останні відклики до виборців, ще раз підчеркуючи своє становище та закликуючи їх голосувати на себе.

Ґовернор Рузвелт видав цей заклик у Покіпсі, в стейті Ню Йорк, де він був гостем своїх сусідів. У своїм заклику Рузвелт згадує ще раз потребу „нового розділу карт" та дає до зрозуміння, що його вибір буде означати поворот до нормальних часів.

Президент Гувер видав свій останній заклик з поїзду, яким він вертався зі своєї західньої тури до столиці. Він знову звязує добробут краю з републиканською партією та остерігає перед можливістю коштовних експериментів.

Соціялістичний кандидат Норман Томас говорив до великих зборів соціялістів у Мілвокі, в стейті Висконсин. Він заповідав невдачу Гувера. Коли Гувер говорить: „Я й Линколн", — говорив Томас — „то це знак, що він не вірить у свою побіду".

Кождий виборчий комітет великих партій у своїй заяві певний побіди свого кандидата. На нюйорській біржі не сумніваються в побіду Рузвелта, бо за вибір Рузвелта проти вибору Гувера дають 7 на 1.

НАЙВИЩИЙ СУД ПРО СПРАВУ СКОТСБОРО.

ВАШИНҐТОН. — Найвищий Суд Злучених Держав видав своє оречення в справі 7 Муринів, засуджених на смерть у Скотсборо, в стейті Алабама, під закидом знасилування білих дівчат.

Судця Содерленд подав опінію більшости, на яку згодилися сім суддів Найвищого Суду. Ці судді думають, що засуд Муринів був незаконний, бо Муринам не дано права встановити собі адвокатів по своїй волі. Ця недостача в поступованню була фатальною супроти інших обставин, серед яких відбувався суд над обжалованими, передовсім супроти сильної ворожнечі білої товпи до чорних, коли ходить про такий злочин, як знасилування.

Два судді, Ботлер і Рейнолдс, не годилися зі становищем більшости. На їх думку, суд відбувся правильно, а Найвищий Суд своїм касуванням засуду алабамського суду вмішується в права, застережені для стейтів.

Коли Найвищий Суд збирався видати це рішення, під капітолем зібралася товпа радикальних симпатиків обжалованих. Поліція демонстрацію розігнала, арештуючи притім кількох демонстрантів.

ВПЛИВ ВИБОРІВ НА БИЗНЕС.

НЮ ЙОРК. — У самий передодень виборів нюйорська біржа виказує признаки, що вона покине виборчу охлялість. У понеділок торговля цінними паперами на цій біржі була дуже оживлена і ціна багато „стаків" піднялася вгору.

НАПАД НА БАНК.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Пять замаскованих бандитів під проводом молодого чоловіка напали на Лігай Нешенел Бенк, стероризували урядників і костумерів банку та втекли, заграбивши 7,000 долярів. У поспіху лишили 15,000 долярів, які могли легко забрати.

ЗАВОРУШЕННЯ БЕЗРОБІТНИХ У КАНАДІ.

САСКАТУН (Саскачеван). — Під офісом Френка Ровленда урядника міської допомоги безробітним, зібралася велика товпа самотних мущин. Ровлендови загрожено згори вбийством, на випадок, як він не постарається про допомогу.

Поліція приказала товпі розійтися до 15 мінут та загрозила стрілянням. Коли по 15 мінутах товпа не рушалася, поліція вдарила на товпу. Почалася бійка, в якій поплило багато крови. Остаточно поліції вдалося розігнати демонстрантів.

ЗНАЧІННЯ ВАПНЯ ДЛЯ ВІДЖИВЛЮВАННЯ ЛЮДИНИ.

НЮ ЙОРК. — У Пенсилвенійськім Готелі відбулася конференція Американського Дієтетичного Товариства, яке займається спеціяльно справою віджидлювання людини.

На зборах підношено спеціяльно вагу первня вапня (кальція) для віджидлювання людини. Учасники конґресу підчеркнули, що вапень людині більше потрібний ніж залізо, котрого людина має подостатком. Спеціяльно важний цей склад для доростаючих дітей, бо без нього вони занепадають на ріжні хороби костей, головно зубів.

ЗВІЛЬНЕННЯ КЕРТИСА.

ФЛЕМИНҐТОН (Ню Джерзі). — З місцевої тюрми випущено на волю Джана Г. Кертиса, будівничого кораблів з Норфолк, Вiджінія, котрий був засуджений за ставлення перешкод слідженню за злочинцями, що викрали й убили дитину летуна Линдберґа. Як відомо, Кертис баламутив родину й власти, що він має звязки з людьми, як викрали дитину.

РОЗБИТТЯ КОРАБЛІВ СЕРЕД ҐУРАҐАНУ.

Корабель „Аріґвані" дістав бездротним телеґрафом заклик о поміч з корабля „Феміюса", що впав жертвою ґураґану. „Аріґвані" поплив у напрямі, поданім потопаючим кораблем, але не знайшов по ньому й сліду. Вітер загнав скунер „Абонденс" на скали коло коси Моранта, на східному розі острова Джемейки. Ґураґан, що заподіяв ці катастрофи, ходив по Карибському морю крутими дорогами, зміняючи напрям кілька разів. Через те остереження, розіслані бездротним телеґрафом, не помагали кораблям утікати перед ґураґаном.

„КОМІСАР" І ҐУВЕРНАНТКА.

Якийсь Крістеке Сіму надибав на дорозі недалеко Констанци (Румунія) ґувернантку Павлину Босардіну, представився їй комісарем поліції та зробив їй любовне предложення. Ґувернантка відмовилась, а комісар приложив їй до грудей револьвер. На крик ґувернантки прийшли кілька гайдуків і заарештували фальшивого комісаря. Але мусіли приарештувати і ґувернантку, бо пан „комісар" розлютився і кинув на землю карту Румунії та заявив, що дівчина комуністка і шпигунка.

НОВИЙ КАТ У ПОЛЬЩІ.

Кат Маціевський, що довгі літа виконував смертні присуди в Польщі, дістав димісію. На його місце іменують дотеперішнього помічниа. Він задебютує вперше самостійно в Несвежі, де засудили на смерть якогось Крицького, що намагався вбити трох вояків.

ЧУЖИНЦІ НА МОГИЛІ ШЕВЧЕНКА.

У Ленінграді відбувся світовий конгрес ґеольоґів. Після закінчення конґресу його учасники вибралися на Україну. Вони звиділи цілий ряд місцевостей, а між іншим були теж на могилі Т. Шевченка. Делеґати Чехословаччини, Німеччини і Польщі зложили вінці на могилі поета.

СКАМЕНІЛИЙ КИПАРИС.

При земній праці в копальні бурого вугля в Цітав (Німеччина) натрапили на скаменілий кипарис з 3-рядної доби. Обраховують, що кипарис має коло 5 міліонів літ. Кипарис, проміром 2 метри і вагою понад 100 сотнарів, виставили в Цітав на прилюдний вид.

НОВА СКОРІСТЬ МІНОНОСЦІВ.

Новий французький міноносець „Кассар", спущений на воду минулого року, виказав на днях підчас проби небувалу скорість, а саме 80 кільометрів на годину.

ШОВКОВІ ГРОШІ.

Шовківництво це найважніща ділянка японського промислу. Тепер панує в ньому велика кріза. Щоби її знищити, японський уряд старається, щоб Японці виробляли з шовку якнайбільше потрібних річей, як тапети, риболовські сіти, пароплавні вітрила, а уряд рішив виробляти з шовку банкноти. Будуть це перші шовкові банкноти на світі й перші, що не швидко будуть нищитися.

ЖІНКА СЕКРЕТАРЯ ШЛЕСЬКОГО СОЙМУ ВАТАЖКОМ ПАЧКАРІВ.

У Львові придержала гранична сторожа якогось Ляха та сконфіскувала в нього 5 кг. кокаїни. Лях служив у поліції в ранзі комісаря, зпочатку в Ряшеві, потім у Сосніівці. Потім його відправили за надужиття. Він вступив на Шлеську до ватаги пачкарів. Тепер поліція в Катовицях арештувала в звязку з кокаїновою аферою жінку секретаря шлеського сойму, Новака, відому суспільну діячку. Їй закидають, що була ватажком пачкарів.

РАДЯНСЬКИЙ АСБЕСТ.

На мапі Радянського Союза не знайдете міста Асбест, хоч його населення обчисляють на 55 тисяч. Лежить воно біля Свердловська (Єкатеринбурґа) на Уралі, 30 кільометрів на північ від сибірської залізниці. В цьому місті панує всевладно Американець Рукайзер, що відбудовує місцеві, незвичайно багаті поклади асбесту (асбест це волокнистий камінь, що не топиться і не горить, а служить до забезпечування від вогню кітлів і вогнетревалих кас). Тамошні копальні продукують нині два рази більше асбесту, ніж перед війною, зате в 1933 році мають випродукувати 250 тисяч тон, себто стануть найбільшими копальнями світа. Годиться пригадати, що світова продукція асбесту в 1928 р. була 350 тисяч тон, з чого 80 відсотків дала Канада.

РАДІЄВА ПОДУШЕЧКА.

Одна берлінська фірма може похвалитися неабиякою новістю. А саме сконструувала вона радієву подушечку, яку влучується до радієвого апарату в тім самім місці, що і голосник (меґафон). При помочі цієї подушечки можна слухати зовсім добре радієвих імпрез.

Користь зі згаданого винаходу значна: 1) радія слухає тільки той, що положив на подушку свою голову; решта осіб у кімнаті не потребує прислухуватися радієвим концертам, ні відчитам; 2) радієва подушечка необхідна і незвичайно вигідна для хорих у шпиталях; 3) звичайна радієва слухавка угнітає непотрібно по деякім часі голову.

ВАЖНІ АРХЕОЛЬОҐІЧНІ ЗНАХІДКИ В ГОРОДИЩУ.

Заходом музею „Бойківщина" в Самборі зачав д-р Кобільник розкопувати три старинні могили в Городищу. Висліди вповні увінчались успіхом. Саме знайдено одну труну (кости кредово-розсипні), дві мідяні бранзолети, дві потовчені приставки глиняні, пацьорки і камінні приставки. Походження їх правдоподібно з часів 800 — 500 літ перед Христом.

СВЯЩЕНИК ПОСМІХОВИЩЕМ.

Ґурток підхмелених летунів із стаціонуючої біля Бучача в часі маневрів летунської ескадри зробив собі недавно забаву з „руского попа". Іменно група їх причепилась на середині міста до пароха Озерян, о. А., вмостившись на його візок, насадили йому на голову військову шапку, та серед дотепів і вигуків везли його через ціле місто на людське позорище.

РЕФОРМА ВИЩИХ ШКІЛ У СРСР.

У Москві опублікували декрет про реформу вищого шкільництва. У декреті є деякі сензаційні уступи.. Крім уведення вступних іспитів, перепустних і дипльомових навертають також до системи дипльомів. Декрет привертає наукові титули асистентів і доцентів. Студентам заборонює вмішуватися в якінебудь справи, звязані з управою шкіл та з розпорядками шкільної влади. Декрет передбачає на випадок поважних дисциплінарних провин з боку студентів видалювання на час від 1 до 5 років зі школи, без права вписатися до іншої вищої школи. Причиною появи цього декрету був занепад дисципліни між студентами і факт, що деякі вищі наукові заведення часто випускали спеціялістів, які під оглядом знання стояли на рівні техніків, а не інжинірів.

НАЙСТАРША ЛЮДИНА.

Найстаршим зпоміж столітних людей є нині Мурин Йосиф Вінд-Фоґель, мешканець Трансвалю. Він має тепер 131 років. Розцікавив він тепер людей не так своїм віком, як тим, що тепер четвертий раз хоче женитися, і то з 21-літньою дівчиною. Ба що більше, 131-літній Мурин, що не мав досі дітей, сподівається їх тепер мати.

НЕВІДОМА НЕДУҐА.

Невідома пошесть серед рибалок над заливом Висли поширюється все більше. Досі занотували 23 випадки тієї недуги. Тому кілька літ недуга ця спричинювала параліж і тоді було наслідком її багато жертв у людях.

НОВИЙ „КОСЦЮЛЕК".

В українському селі Полоничах, пов. Перемишляни, посвятили недавно польський костел при участи кс. Шлензака з Глинян і кс. Малецького із Задвіря.

ВБИЛИ ҐАЄВОГО.

На присілку села Берлин, пов. Броди, вбито Петра Влосовича, гаєвого спілки „Броди". Револьверовий стріл упав крізь вікно і поцілив гаєвого в праве око, після чого куля застрягла в мозку. Це мабуть пімста дикого стрільця.

МІКРОСКОПІЙНИЙ ПОРТРЕТ.

Один з навернених на христіянство Китайців прислав цими днями папі римському його портрет на зеренці рижу. Цей портрет можна бачити лише під мікроскопом.

ПОВІНЬ ВЕКСЛЕВИХ ПРОТЕСТІВ.

В серпні ц. р. запротестовано в цілій Польщі 269,700 векслів на суму 56,700,000 зол. В липні ц. р. запротестовано 288,700 векслів вартости 66 міл. зол. В самому Львові запротестовано 7, 600 векслів на суму 2 міл. 400 тис. зол.

ПРОФАНАЦІЯ.

Перед ювилейним Святом „Просвіти" в Бучачі якась злочинна рука помазала дьоґтем образи при вході до церкви св. Миколая й повиписувала на стінах: „Проч з фашистівською Просвітою — Український комунар". Чиє то діло, не легко відгадати. В кожному разі це свідчить про культурність авторів.

БОЛЬШЕВИКИ ГОТОВІ ВИНАНЯТИ ОДЕСУ ПОЛЬЩІ

МОСКВА ХОЧЕ ДАТИ ДЛЯ КОРИСТУВАННЯ ПОЛЬЩІ НАЙБІЛЬШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОРТ НАД ЧОРНИМ МОРЕМ.

ПАРИЖ (Франція).—В тутешніх еміґрантських добре поінформованих колах кажуть, що большевицький посол у Лондоні, Сокольніков, має доручення московського комуністичного уряду за всяку ціну, добути для Росії якнайбільшу позичку від анґлійського та американського капіталу. За цю позичку Росія дасть Анґлійцям та Американцям ріжні концесії в радянському союзі. Ці концесії забезпечать капіталови величезні зиски.

Між концесіями накреслюється також віддання в аренду на 99 років одеського порту, разом зі всіми українськими залізницями, що з Румунії та Польщі ведуть до Одеси. Користуватися Одесою мала би Польща, якій американсько-анґлійські концесіонери переарендживалиб цей порт при помочі спеціяльно утвореної міжнародньої фінансової корпорації.

Отак мрія Поляків „від моржа до моржа" може здійснитися при помочі московських большевиків, бо тоді Чорне море булоб злучене з Балтійським морем залізницями, які переходять через Польщу та середущу Европу. Кажуть, що в цій справі Сокольніков уже розпочав акцію в Лондоні.

УПИВАЮТЬСЯ МІЛІТАРИЗМОМ.

МОСКВА (СССР). — Двохденне свято 15-ліття приходу до влади большевиків у Росії закінчилося величезною воєнною парадою. В параді брало участь понад 50,000 московського війська ріжної зброї. Большевики старалися показати світови свою мілітарну силу. Між іншими параді приглядався японський посол до Ліґи Націй, який на прохання Літвінова спеціяльно затримався на кілька днів у Москві, щоб побачити отсю параду.

Ворошилов, міністер війни, виголосив перед військом промову, в якій вихвалював Сталіна большевиком над большевиками і закликав вірно служити йому. Крім війська в параді брали участь кількасот тисяч ріжних делеґацій орґанізацій і т. д., які були по наказу уряду стягнені з ріжних кінців Росії до Москви, щоб тут заманіфестувати свою „льояльність" радянському урядови та „виявити свій ентузіязм" з нагоди пятнацять-ліття його панування.

ФОН ПАПЕН ЗАДОВОЛЕНИЙ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німецький канцлер фон Папен задоволений з виборів і міркує, що вони будуть останніми на кілька років у довгому ряді виборів. Канцлер признає, що більшість послів буде проти його уряду, але в парляменті вони не зможуть утворити бльоку, який міг би приняти на себе владу. Висловлювати недовіря урядови парлямент не буде, а тому уряд фон Папена лишиться далі.

Канцлер каже, що незалежно від того, кого виберуть в Америці президентом, Америка буде мати чотири роки спокійної праці, а це дасть можливість устабілізувати цілий світ та розвязати деякі чергові питання, що стримують світове видужання з кризи.

ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ ГОЛЯНДСЬКОГО УРЯДУ.

ҐАҐА (Голяндія). — Соціялістична партія разом з професійними союзами влаштувала протестаційний похід проти уряду. До столиці мають прибути понад 25,000 протестантів, які будуть домагатися радикальних соціяльних реформ та поширення допомоги безробітним.

Серед ріжних домагань є установлення 40-годинного тижня праці, збільшення податків на великі капітали та майно, громадські роботи для безробітних і т. д.

ГОТУВАЛИ ЗАМАХ НА ЦІЛИЙ ЯПОНСЬКИЙ УРЯД.

ТОКІЮ (Японія). — Поліція арештувала кількох лідерів „Ліґи Молодих Патріотів". Поліція каже, що ця Ліґа знову готувала ряд терористичних актів проти поодиноких членів цілого японського уряду та визначніших політиків.

Лідер Ліґи, Окада, якому всього 25 літ, хотів застрілитися при арешті, але лише тяжко поранив себе. Сподіваються дальших арештів серед членів Ліґи.

МУСОЛІНІ ЗВІЛЬНИВ ПЯТНАЦЯТЬ ТИСЯЧ ВЯЗНІВ.

РИМ (Італія). — Амнестія, яку проголошено з нагоди десятьлітнього панування фашистів в Італії, обняла більше ніж 15,000 вязнів. Крім того сотки тисяч кар ґрішми за ріжні вчинки також знесено. Тисячам вязнів значно зменшено час їх сидження в тюрмах.

Крім політичних вязнів амнестія торкнулася й тих, що поробили незначні проступки проти законів держави, або в своїм часі не виконали своїх повинностей перед державою.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

У ПЯТНАЦЯТУ РІЧНИЦЮ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПЕРЕВОРОТУ.

Совєтська Росія знову святкує річницю жовтневої, большевицької, революції. Робітники дістануть від уряду вільний день від праці. Зате їх поведуть на паради містом. До великих міст полинуть нібито святочні делеґації, які крім вільного дня дістануть ще вільний залізничий білєт та вільне мешкання й харчі. В Москві відбудуться спеціяльні паради й походи військ.

Такі паради відбудуться в Росії кождого 7-го листопада, але цьогорічна парада заслугує на ближчу увагу, бо це пятнацята вже річниця жовтневої революції. Большевицький уряд простояв уже 15 літ, себто половину ґенерації, і цей факт самий звертає ближчу увагу на свято. Не заперечують цього й самі большевики, які на закиди опонентів, що большевизм у Росії не виказав здобутків, звикли давніше відповідати: Не можна ждати здобутків за рік-два: пождіть 10 літ, 15, тоді побачите здобутки.

Уряд робив усе, що міг, щоби мати ці здобутки. Не щадив матеріялу, ні людей. Скасував усякі свободи, піддав людей залізній карности, перемінив їх просто в рабів, щоби тільки мати матеріяльні здобутки. Уряд без милосердя нищив людей, які йому супротивлялись у переведенню урядової програми. Уряд кпив собі з прав людини. Він знав лиш одно: продукцію матеріяльних дібр.

Як стоїть нині справа з продукцією в Росії? Безсторонні глядачі, що відвідують Росію, говорять про одно: про недостачу поживи й одягу, про холод і голод працюючих мас Росії. Говорять те саме тисячі втікачів, які, не зважаючи на розстріли пограничних сторожів, перекрадаються поза границі раю для селян та робітників...

Коли большевики здушували свободу й вольности, вони голосили, що це треба робити для успіху революції. Нині брак свободи і волі служить обдурюванню російських мас, що їм добре, що робітникам поза границями совітської Росії ще гірше ніж у Росії. Без свободи слова, без вільної ґазети, російські маси слухають брехливої пропаґанди, яка йде від уряду та його наймитів. Шпіонажею й нелюдськими жорстокостями російський уряд здушив невдоволення. Під большевицьким обухом 150 міліонів людей мовчать на всіх язиках, як безголоса худоба. За них тепер говорять погоничі, які між ударами батогів запевняють світ, що батожені вдоволені справедливим ладом. Це є покищо одинокий осяг большевизму в Росії.

ЧИМ ЖИЄ РІДНИЙ КРАЙ

(Реферат п. Евгена Ляховича, виголошений на річнім засіданню Виконавчого Комітету „Обєднання").

(Докінчення)

(15)

Обовязком учителя є вказати дітям ясно і недвозначно, що треба любити, а що ненавидіти, чим захоплюватися і що поборювати, що наслідувати, а чого уникати. А як довго наша нація не заявиться рішучо за одну з вище згаданих концепцій — так довго учитель сам буде вагатися, які ідеї вщіплювати в дітей, а центральний провід наших виховних інституцій не буде знати, якими критеріями руководитися і які міри принороблювати в осуді праці поодиноких учителів.

Бо що ви скажете учителеви, коли він назве тризуб, символ нашої державности, ґралями? — Він освічений чоловік, говорить це щиро і з переконання. Національну відрубність він уважає вузьким шовинізмом, а заспокоєння своїх бажань він не шукає у власній державі, тільки в вимріяній братерській сімі. народів. На потвердження своїх поглядів він вам наведе сотки ріжних фільософів.

Інший учитель з анальоґічних причин поведе учеників на свято Пілсудського. На ваше обурення він вам скаже: Нам треба шукати способів співжиття, коли доля судила нам жити в їх державі, а не поглибляти пропасти. — Колиж ви пригадаєте йому про гнет і про переслідування, то він вам відповість: У 90 відсотках винна за це військова орґанізація. А коли ви вкажете на польську пресу, яка з піною на устах цькує засадничо проти всього, що українське — то почуєте відповідь: Коли вони роблять дурниці — то ми маємо їх наслідувати? — Вкінці, коли ви з розпукою звернете його увагу на науково розроблені винародовлюючі пляни і послідовність, з якою окупант ці пляни переводить — то він вам відповість: Не винародовили нас дотепер — не винародовлять і на будуче.

Я теж вірю, що нас не винародовлять, але така пасивна постава до нічого нас не зобовязує і нікуди нас не заведе. З такою наукою навіть за міліони років ми будемо, вправді невинародовленими, але всеодно політичними рабами, які, хоч відчувають ярмо, то не вміють і не хочуть його скинути.

Також заложення наших виховних інституцій, що їх завданням не є революція, тільки виховання молодих поколінь — є цілковито хибне. Уряд окупанта через свою шкільну кураторію вмішується чимраз більше до внутрішньої праці наших шкіл. Своїми обіжниками він наказує виразно, щоби навіть приватні школи виховували молодь у польськім патріотичнім дусі, щоби вщіплювали любов до польської державности, щоби здавлювали всі самостійні ідеольоґії, щоби ліквідували термін „Українець", український", а заводили „Русин, „руський" і т. д. Обовязком наших виховних інституцій є обходити ці розпорядки і проти них револьтувати. Бо коли наш виховний провід стане на ґрунті льояльности супроти уряду, то під впливом вище згаданих розпорядків, він може довести наші школи до цього, що крім зовнішної національної форми — вони будуть позбавлені всякого національного змісту. З націоналістичної точки погляду, себто з боку нашої державности і нашої історичної майбутности — такі школи стратили би всяку вартість і мусіли би бути таки нами самими зліквідовані. До цього ми не можемо допустити. Тому вже сьогодня мусимо пильно слідити за їх внутрішним змістом і прямувати до того, щоби провід наших виховних інституцій перейняв націоналістичний елемент, який вмів би маскуватися перед окупантом і рівночасно вів потайки нашу державницьку роботу.

Відношення до „Просвіти".

Тесаме, що відноситься до наших виховних інституцій — відноситься також і до наших „Просвіт". Один і той сам бациль пережирає всі наші інституції. Замісць до віри й до почувань — провід посилає загал до всестороннього знання і до обєктивної науки.

Лише маленька частина поринає в науці. І, натрапляючи в ній на сотки протилежних фільсофічних поглядів — губиться в ній. Хоч вирипає з неї зі збільшеним знанням — то з роздертою сумнівами душею, з розслабленими почуваннями і характером. Серед тих вагань і психічної суматохи підносить голову інстинкт особистої оборони, який з цілої купи обєктивного знання вибирає те, що служить найкраще особистим інтересам.

Хоч як воно звучить страшно, але мусимо сказати собі правду в очи: наші широкі маси залишилися в своїх національних основах здоровими і ненарушеними тільки тому, бо не вдихали глибоко цього трійливого просвітянства, пропускали його мимо. Бо те всестороннє, обєктивне, раціональне просвітянство булоб настроїло широкі маси критично до наших національних „табу" і доґм, підорвало би в них віру і дало би початок загальній резиґнації і масовому ренеґацтву.

Ліські події — моральний скарб.

Недавно в одному селі ліськоло повіту сталася така подія: Поліція хотіла усунути памятник свободи. З цим памятником була звязана леґенда, що під ним криється грамота, яка увільняє людей від панщини. Коли цю грамоту пани дістануть у свої руки — то знову буде заведена панщина.

Почування, звязані безпосередньо з памятником, а посередньо зі свободою, були такі сильні — що люди рішили обороняти його до останньої каплі крови. І дійсно, між поліцією і селом прийшло до кровавої розправи, в якій лягло трупом кільканацять людей і кількох поліцаїв.

Львівське „Діло" назвало тих людей нещасними, темними, забитими, скартало трохи поліцію, що з такими темняками не знала як поводитися, й звернулося з апелем до виховних чинників, щоби просвітили те нещасне село, яке в двацятім віці ще думає, що під памятником міститься їх воля. І на тім воно перейшло до денного порядку.

Проводови з „Діла" не прийшло ані раз на гадку, щоби застановитися, що це за сила попхала тих людей на такий розпучливий крок, що це за моральні скарби заставили їх станути до нерівного бою. Чи не можна би тих сил, тих моральних скарбів використати для вищих ідеалів? — Не тільки можна, але саме ці скарби є основою могутности кождої нації. Підставте за панцизняну грамоту політичну самостійність, а за пана зовнішних політичних ворогів, а дістанете найздоровшу на світі націю, яка радше ляже до останнього на полі бою, ніж зречеться своїх прав до свобідного, самостійного розвою.

Штука проводу міститься не в цьому, щоби ці почування викпити і нищити, тільки в цьому, щоби скріплювати їх і в мистецький спосіб звязувати їх з бажаними високими ідеалами. Цього наш нинішний провід не робить, бо він не вірить в ірраціональні елементи, лише в те, що можна помацати, понюхати або положити на піднебіння.

Проти льояльности супроти окупантів.

Націоналізм зродився в душі мас, модерні форми надав йому наш інтелект. Тепер у тих модерних формах він знову вертається в маси. „Просвіти" в цьому процесі можуть відограти дуже велику ролю. Але їх провід мусить спочивати в руках людей, які в першій мірі самі горіли би високими почуваннями. Так як Рідна Школа, таксамо і „Просвіта" не сміють оставатись на ґрунті льояльности супроти окупанта, бо окупант давить нас не тільки фізично, але також морально, впливаючи своїми розпорядками шкідливо на внутрішню працю наших суспільних установ. Проти них всі наші суспільні установи мусять витворити внутрішню відпорність і своєрідно револьтувати.

До побіди!

До чого нас це заведе? — спитає дехто. — До побіди! Це одинокий шлях, який нам залишився. Бо перший, під проводом духових старців, веде нас у напрямі політичної смерти. Ми не маємо нічого до страчення, хіба персональне щастя одного, чи двох нинішних поколінь, а це в історичній перспективі рівняється нулі. Ворог має більшу силу, але також має далеко більше до страчення ніж ми. Як буде виглядати його держава, коли в її нутрі знайдеться вісіммільонова маса ненавистю дишучих людей? Не треба забувати, що крім нас він ще має багато зовнішних ворогів. Ми можемо лише виграти: або націоналістичним конструктивізмом, який з залізною послідовністю буде вести нас в напрямі нашої державности, або вічними саботажами, опором і революцією, яка розсадить ворога з середини. Анальоґічні міри приноровлюють наші революційні орґанізації також на інші українські землі, які опинилися під іншими займанщинами.

Такі приблизно є засадничі ідеї старої струї і нової, націоналістичної, якими жиє Рідний Край. Завважу тут, що хоч нову струю репрезентують у великій більшости молоді люди — то між їх рядами подибаєте часто і старших віком людей. Таксамо, як серед старих знаходиться поважний відсоток молоді. Молодість чи старість тіла тут не грає основної ролі. Головним чинником тут являється запал, віра і молодість духа.

Повстання нашої держави в великій мірі залежить від зударення чужих зовнішних сил і від зручности нашої зовнішної політики, яка зуміє дані випадки предвидіти, використати, евентуально спровокувати. Але як субєктивний фактор, без огляду на нашу зручність, ми можемо в заграничну світову політику увійти й на ній заважити лиш тоді, коли ми будемо уявляти собою якусь силу.

І я вірю, що така сила створиться і ще за нашого життя повстане Велика, Могутня Українська Держава. Молоді покоління в краю відмінні від старих! В них є бажання чину і перемоги! Вони не тільки вміють мріяти, але також виконувати свої мрії! А ми з Америки поможім їм довершити великого діла!

Приятель звірів, член товариства опіки над звірятами, докоряє хлопцеви, що ловить у ріці рибу:

— Чи ти подумав коли над тим, приятелю, що кожна риба, яку ти зловиш, оставляє без опіки жінку та двацять тисяч дітей?

Володимир Левицький.

ОСТАННІЙ АКТ ТРАҐЕДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ (УГА)

(З моїх споминів про 2 курінь, 8 бриґади, III корпусу, після його відвороту з Києва у вересні 1919 р.).

(23)

26/4. Ми ще рухаємося як узброєне військо. Раненько 6. сотня нашого куріня пішла на позицію до села Кузьминців, а наша, 5, стоїть у поготівлі. Цеї ночі прийшло до села повнісінько польської піхоти. Червоні відкрили від рана артилерійський вогонь на Кузьминці, особливо на двір, бо мабуть хтось їм доніс, що там є досить гарматньої муніції, яку забрав наш 11 полк у червоних на стації Митки. Большевицька артилерія бє також на Буцни, бо запримітили польську артилерію, що шукає собі місця на позиції та обози, що розложилися за селом. Коли все це сховалося в яр за селом, червоні затихли. Стоїмо на поготівлі та їмо обід; втім надлетів верховий з бриґади та доносить, що прийшов наказ Начального Довудзтва до 1. години зложити зброю. Позаду нас жде польська розстрільна на випадок нашої відмови. Сталося те, що було до передвидження. Кленемо зі всіх сил ініціяторів цеї останньої орієнтації. Гірка була біда блукати по широких ланах України та зносити всі терпіння і страхіття часу, але ми вже звикли з цим горем; в[illegible] рідним зробилося, бо дорогий був нам наш ідеал, який мерехтів нам на шляху змагання до волі.

А тепер приходить остання хвилина нашого існування — холодний смертний піт огортає нас. Ми завидуємо нашим товаришам-героям, що лягли за волю України і не бачать цеї ганьби, яка нам нині в уділі припала. Помилування нам більше не ждати, бо ми добре розуміємо, з ким маємо до діла. Ох! як тяжко-важко клянемо всім і вся, що аж жах збирає, та жаль не має границь. В 4. годині пополудні вчинився алярм. Доносять, що червоні почали наступ з артилерійською піддержкою. Наша Є. сотня втікла з позиції, а большевики зближилися під Буцни. Злорадно радіємо в серцях та з пімстою бажаємо щиро: „Гей, ви, червоні наїзники, — ти, ордо Азії, прийди і знищ усіх, хто проти нас, бо нас уже нема; нам всеодно, а опісля сама — сама загинь на тій Україні, яка вже неодному могилою стала". Зробився великий рух. Розстрільна, що ждала на нас, мусіла піти в допомогу на фронт, а ми вибираємося спішно геть звідсіля, бо чогож нам тут зазажати, коли ми силою невмолимих обставин своє на деякий час скінчили. Нам наказ звучить — вже самі не знаємо від кого, бо все зневірене, огірчене до крайности — відійти до села Пилипів Чемериських. А перед нами село Буцни горить; земля від гармат гудить, скорострілі грають, наче останній прощальний нам марш заводять. Так Україна своїх синів-героїв прощає... Ми вертаємось у сторону Галичини, але як?! За короткий час маємо зложити зброю. Це йде маса безобразна, це йдуть тільки людські постаті одна за одною, схиливши голови вниз — без чуття і волі, хоч, навчена горем та терпінням, готова була на все. Та тепер не від неї залежить ця днина упокорення. За хвилину втратить те, чого досі ні вороги, ні лютий тиф не вирвали їм із рук, чого не вспіли вони зробити цим останним героям галицької волости, що тут у год. 5. пополудні дня 26. квітня під місточком Ялтушковом скоїлося. Під лісом за Пилипами Чемериськими бачимо ми боєву лінію зі скорострілами й гарматами проти нас, яка ждала на наш евентуальний опір. Та тут нема вже кому реаґувати, бо провід своїми частими орієнтаціями вирвав з душі галицького героя велич почуття гідности та оборони. Але чи й провід винен, коли політичні верхи оставили нас на власні сили, а невмолимі обставини кроваво значили наше існування? Там під лісом біля містка приказано нам зложити зброю. Неодин щиро прощався зі своїм побратимом-крісом, якого здавав тепер, може й без замка та надломаний нарочно, бо серце рвалося з туги й болю за любим побратимом наших славних днів та нашого любого горя-недолі. А з боку з цинічною усмішкою стоять польські старшини та потішають нас, мовляв, тепер підемо додому на відпочинок. Не туди блукали думки-мрії зневаженого галицького героя; він мріяв про поворот з честю домів, він думав перевести в дійсність зміст пісні: „Вернуться ще тії", — а тепер без відповіди на запити чужих з боку йде він біля цеї останньої станиці узброєного галицького стрільця. Тут біля місточка Ялтушкова перестав існувати III. галицький корпус, що то своєю славою хоробрости був знаний по всіх українських землях. Тут зрадив галицький стрілець свойого друга не по добрій волі, але силою накинених обставин. Хай історія судить тих, які привели нас до сьогоднішнього соромного дня. Хай інші скажуть, чому з нами зроблено цей крок, який став останнім віддихом нашої самостійности. Роззброєну товпу бувших вояків У. Г. А. запровадили до місточка Ялтушкова та умістили на оболоню біля ставу. На горбах поза нами поставлено стійки, що пильно стежать наші рухи. А в леді біля ватри снує важкі задуми бувший стрілець Галицької Армії. Штаб нищить безпотрібно ріжні записки та акти й до мене прибігає один застрашений штабовець та кричить знищити записки, бо знав, що я їх роблю. Та я обернувся, не слухаючи його. В ночі вчинився рух: це чужі кіннотчики вибирають собі коней без дозволу. На що здалися протести власників, коли ми безсилі? На рано й інше майно від нас забирають, мовляв, воно нам не потрібне, бо ми додому підемо на відпочинок.

27/4. Польські офіцири крутяться від рана між нами і потішають, що все буде добре, однак ми мало віримо тому. А наші верхівці стають один за другим власністю ворогів. В полудне відлучили всіх старшин і, давши підводи на річи, казали виїхати з цього обозу. Тут розлучився галицький старшина від свого дорогого друга долі й недолі — галицького стрільця. Тільки сльози та сумно-тужні погляди провожають таких колись щирих другів спільного минулого — разом пережитого. Хлопці лишилися самі й роздали майже все майно, як цукор тощо, місцевим людям, які носять це міхами домів. Цю ніч ночуємо на майдані під голим небом та вже під охороною смертоносних дул скорострілів. Щойно завтра маємо відходити далі.

28/4. Нам доносять, що наші хлопці страшать польських рекрутів видуманими тортурами большевиків, як виколювання очей, відрізування вух і т. д. Хлопці осталися без провіянтів, тож грозить їм голодівка. Щойно тепер стало зрозумілим, що без проводу все гине. Пополудні зроблено збірку старшин цілої бриґади. Говорить сот. Станимір й от. Льобковіц та остерігають перед усякими умундурованими й неумундурованими осібняками, що крутяться між нами та вивідують про настрій старшинства. Перед вечером виходимо через село Ходаки і їх хутір Слобідку до села Женижківців, де ночуємо в саді дідича, якого вже стережуть польські стійки та не допускають нас брати нам соломи до спання, грозячи стрілами.

29/4. В цьому селі є гарна українська школа. Народ тут свідомий та прихильно настроєний до Петлюри. Була ще донедавна гарна бібліотека, але нові союзники, перешукуючи за небезпечними книжками, доволі її знищили. Виходимо далі через села Жеслехів, Яблонівку до місточка Деражні. В обох попередніх селах вернулися дідичі-Поляки й зажадали від людей відбудувати фільварки та віддати забране колись збіже. На волость наложено 80,000 до 100.000 пудів збіжа. Поміщики безпечні тепер під охороною „союзників", а народ обурений до крайности цим новим станом. В Деражні випровадили нас за місто на майдан, де окружено нас сильними стійками. Всіх старшин вище сотника кликали в штаб своєї дивізії на якісь допити. В ночі строга ревізія по возах та приватних клунках; забрано решту цукру та похідні палатки. Після цього повели нас на двірець та заваґонували. Їдемо цілу ніч до міста Проскурова.

30/4. Сплю цілу ніч, їдучи у ваґоні й не встаючи. Над раном протираю очі і їм не вірю, бо читаю „стацйя Плоскіруф". Пояснюють мені, що це „союзне" місто, яке давніше Проскуровом звалося. Всюди повівають тільки союзні прапори, а — „твоїх, батьку Петлюро, не видно ніде, може ще не готові". Нас виваґоновано швидко, а один сержант з кількома рядовиками запровадили нас до бараків за залізничим шляхом. Замкнено за нами високу браму, а густа колючо-дротяна огорожа каже нам думати, що не легко звідсіля дістатися...

1./5. Розглядаємося по таборах, яке положення на всякий випадодк.

(Конець буде)

— Снилося мені, що я працював як віл.

— То ти тому виглядаєш такий перемучений.

—o—

— Можу вам щиро порадити, щоби ви купили собі це авто. Будете почуватися в ньому, як дома!

— Гм, то може покажете мені інше авто.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ПРАЦІ, А НЕ ДО ПОКОРИ.

Чому, по що й на що кожда інтелігенція здобуває свому народови кращу долю, наражуючи себе на терпіння, а то й на смерть з рук ворогів?

Це тому, що вона бачить жорстоку несправедливість ворогів, які поневолений нарід визискують. Тому інтелігенція, обороняє, як тільки може, свій нарід, стаючи на його проводі.

Тяжко приходиться провідникам вести свій нарід, бо нарід, визискуваний чужими гнобителями, й своїм провідникам не довіряє. Та ще до того й ворог не спить, а подбає своїх поплечників, щоб вони той нарід баламутили. Таким поплечникам ворог платить добре за їх роботу, щоб вони підбурювали нарід проти його власної інтелігенції. Я нераз чув тих, котрі ніби обороняють серед Українців робітничі інтереси. Говорять вони гарно й красно, але діла їх показують щось інше. Діла показують, як робітнича влада наказує розстрілювати селян і робітників. На жаль, знаходяться люди, котрі слухають ворожих агентів скорше ніж своїх. І тому нашим провідникам є тяжко прочищувати той шлях, яким би наш нарід ішов би тою дорогою здобувати собі кращу долю. Що значить свобода, то кождий і кожда знає, але не кождий її обороняє й свому народови помагає. Навпаки, часто замісць помагати, він пошкодить.

Колись в Америці було добре, були добрі зарібки, а тому всі йшли на фабрики, заводи та взагалі до міст. Тоді не можна було сказати нікому, що на фармі ліпше, бо там людина незалежним господарем, там нема боса й т. д. Тоді всі казали, що на фармі недобре, треба тяжко робити, а в місті треба робити 8—9 годин і завжди „свіжі" гроші є. Про те мовчали, що робили по 14—18 годин. А тепер, коли прийшла кріза, то часто чуємо: „Колиб я був на фармі, то жив би з родиною, а в місті ось мушу пропадати".

Щось подібне є й з тими людьми, котрі зжилися з чужим ярмом. Ім уже тяжко зрозуміти, що то значить своя воля, самостійне життя в своїй власній господарці. Колись люди одні казали: „Колиб до нас не прийшов руський цар зі своїм військом і нас забрав під свою опіку, то нам булоб добре". Ось прийшов був цар з військом і нас забрав, а добра як не було, так нема, а навпаки, його коротке „царювання" в Галичині дуже в знаки нам далося. Тепер знов є ніби не цар над українським народом, а голова радянщини, чи президент польського панства, чи король румунський. „Товариші" нам кажуть коритися радянській голові, бо вона нас ущасливить, якщо тільки ми їй поклонимося. Тоді всім буде добре. Так, може й буде добре комусь чужому на українських землях, але не українському народови. Та вернемось назад.

Правда, на фармі треба працювати, але там є життя. В місті робітник, що зложить за 20 літ тяжкої праці, то вразі безробіття за пів року витратить, а то ще й не вистарчить, і бідують усі, що легковажили голоси розумних людей і не осіли на землі. Тепер уже й пішлиб на фарми, щоб з голоду не гинути, та вже нема з чим. Раніше не думали про майбутнє.

Свою державу треба будувати поволи тяжкою працею, не перериваючи її будови, а не лише тоді, як окупанти-гнобителі її „спацифікують", порострілюють та іншого лиха нароблять народови. Про незалежність треба думати й дбати завжди. Я бачу лише в незалежности щастя народу, якого ніхто не знайде під чужим режімом. Тому я клоню голову перед такою нашою інтелігенцією, яка боронить свій нарід перед чужою заборчістю й кличе до трівкої національної праці й боротьби. Честь такій інтелігенції, а ганьба тим, котрі ворожу пропасть риють між народом та його провідниками та тягнуть нарід на шлях покори й рабства.

Між нашими людьми не повинно бути таких, котрі за чужою тюрмою плачуть. Коли їм мила чужа тюрма, чужий режім, то нехай туди ідуть і поміж нами не колотяться, бо ми любимо свободу й будемо любити її, хочби прийшлося за неї й у могилу літи.

Громадянин.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КРОМПТОН, Р. АЙ.

Листопадове Свято.

Українське Молодече Товариство Танцюристів відсвяткувало Листопадове Свято дня 2. листопада, сейчас по місячнім мітингу. Читальняна саля була виповнена по береги. Вивішено американський і український прапор, а предсідатель В. Федорович розказав про значіння 1. Листопада та про нашу визвольну боротьбу.

По промові присутні встали з місць, щоби віддати пошану полеглим героям. Неодному покотилися сльози, коли споглянув на наші малі діти, як вони віддавали пошану борцям за волю українського народа.

Потім відспівано наш національний гимн. Анна Задорожна віддеклямувала поему „Наша шана Героям", друковану в „Свободі", а написану С. М. По ній відспівано „Не пора". Марія Щелест виголосила гарну промову, порівнуючу американське свято Четвертого Липня з українським святом Першого Листопада. Вона висказала надію, що як американський нарід добився остаточно свободи, так і добється її український нарід.

Присутні відспівали стрілецьку пісню, а потім американський гимн.

Гром. Федорович попросив дітей зібрати між собою малу жертву на українські вдови і сироти по полеглих стрільцях. Діти зложили $1.75.

Отсе є перший того роду концерт у нашій місцевости.

Присутній.

Подружа розмова.

Жінка: Нежонатий не має нікого, з ким поділивсяб журбою.

Чоловік: Відки нежонатий може мати якусь журу?!

АРАБИ, ЩО НЕ ПЮТЬ КАВИ.

Посеред Сагари в Бені Мзаб жиє культурне арабське племя Мозабіти. Жиють у сімох оазах, із яких Гардаля є головною, а Бені Скен — найсвятіша.

Їх культура є чисто міська, чим ріжниться від хліборобських або мандрівних горожан пустині, головнож від воевничих Туарегів. Мозабіт культурний, вдержує всесторонні купецькі звязки. Краска лиця ясна, майже біла, волосся темнаве, вуси дбайливо вдержані. Дбає теж дуже про одяг.

Життя в пустині впливає на характер людей: вони відважні, аж жорстокі, одначе також учинні й добрі. Вміють мовчати й звичайно слухають голосу свого серця. Закон 3-денної гостини для всіх святий. Вони цікаві знати, що чувати в світі; вони добре поінформовані про боротьбу Індійців за незалежність, таксамо про події в Китаю. Поширюється чимраз більше серед них принцип: Арабія для Арабів. Ждуть визвольної війни та приходу нового пророка-магдія.

Також у Сагарі тепер кріза, а Берберійці звалюють усю війну на европейську цивілізацію. Нема покупців для дактилів, овець і вовни. На цьому терплять передовсім Мозабіти, в яких руках є вся сагарська торговля.

Їх називають пуританами пустині, тому, що якнайстрогіше додержуються корану. Не допускають і до найменшої зміни в релігійних законах. Усюди володіє строга традиція, а молодь там не має права витворювати собі нові життеві форми.

Кожен Мозабіт дбає, щоби якнайточніше додержувати закону племени й кожен уважає себе відповідальним за ближнього. Згідно із своїм розумінням корану, не пють кави, оцту, алькоголю, не вживають коріння та тютюну.

Великою ганьбою вважають обстриження вусів. Ніякий Мозабіт не сміє позичати грошей на процент, вести банкові підприємства, грати в карти. Доброчинність і взаїмна поміч є його обовязком. Нема прошаків серед Мозабітів. І серед них нема такої страшної нужди, як серед інших арабських племен. Передовсім мошеї дбають про вбогих.

Мозабіти поводяться з ґестом великих панів. Не крадуть, як Бедуіни й Туареги.

Племінний закон вимагає від кожного члена племени, щоби своє підприємство вів недалеко від Бені Мзаб. Тож вони торгують шовками, килимами, овочами та зеленною в північній Африці.

Їх бені-мзабський осередок, що має 30 тисяч душ, є вільний від якогонебудь европейського впливу.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний, член Тов. „Зоря", від. 69 У. Н. Союза, складаю головному урядови У. Н. Союза сердечну подяку за уділення мені запомоги в сумі $100, котрі то гроші помогли мені і моїй рідні в моїй тяжкій недузі. Також дякую урядникам Тов. „Зоря" за їх труд, що помогли мені у моїй тяжкій недузі.

Ігнац Ржимський,
Ню Йорк, Н. Й.

—o—

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі $50. Таксамо складаю сердечну подяку місцевому 91 відділови У. Н. Союза.

Анна Ясеницька.

—o—

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені 50 долярів з фонду запомогового, котрі стали мені великою поміччю в моїй хворобі. Також складаю щиру подяку урядникам бр. св. Димитрія 288 від. У. Н. Союза в Савт Бетлегем, Па.

Катерина Підгайна.

У часах безробіття.

— Де працюєш?

— Ніде.

— А що робиш?

— Нічого.

— Добре заняття?

— Так, добре, лише страшна конкуренція.

Володимир Бірчак.

СТАРА ІСТОРІЯ.

Історію, яку оце оповідаю, дуже стара, коли мимо цього її оповідаю, то тільки тому, що вона повторяється що дня. Ця історія дуже простенька.

Ми зійшлися заложили товариство, отскажім, кооперативу. Ми зійшлися й стали людей намовляти, щоб вписалися до того товариства і щоб зложили удїли. Поволі то йшло, по сто разів треба було толкувати, що таке товариство конче треба заложити. Вкінці вже все було готове й ми зійшлися на загальне зібрання, щоб вибрати людей до дирекції й надзірної ради.

Людей зійшлося мало, бо й нема спомеж кого вибирати.

— Мене не вибирайте, я такий занятий, що хвильки не маю вільного часу! — каже Іван Працьовитий.

— Й мене не вибирайте, на веденню книг ніяк не розуміюся! — каже Іван Скромненький.

— Мене ставите кандидатом? А щож зробив я вам злого? Не впав я ще з розуму, щоб працювати в товаристві, з якого напевно нічого не буде — каже Іван Мудрагель.

З тяжким трудом вибрали ми дирекцію і надзірну раду, вибрали тих, яких ввічі називають „високоповажаними добродіями, патентованими патріотами", а позаїч „дурнями". Це ті, що звикли безкорисно працювати в товариствах. Їх вибрано, бо — мовляв — цей осел добре тягне, отже йому можна ще наложити, побачите, що й ще він потягне. Вибрано отже ослів, але ті осли були совісні, чесні й працьовиті. Зачали з нічого й по році товариство виказало зиски, по другім знов зиск і по третім. Правда, всі працюють у товаристві даром. Аж ось у четвертому, чи в пятому році наймає товариство сталих урядовців, платить директорам і членам надзірної ради за засідання.

— Слухайте! — йде тепер з уст до уст. — Слухайте, наше товариство має гроші! Слухайте, там уже платять за засідання! Слухайте, там місце платного директора! О, ці вже досить там засиділися! Нових людей треба, щоб внесли в товариство нові, живі ідеї!

І знову нове засідання. Саля повнісінька. Гаморить, як улик.

— Який то порядок, що дирекція так мало заробила?! За гроші кожний з нас буде мати час! — кричить Іван Працьовитий.

— Товариство могло ліпше розвиватися! Могло зробити це й те! Це кожний бачить! Ми розуміємся на тому! Нових людей треба з новими, свіжими ідеями! — кричить Іван Скромненький.

— Панове, й я за тим! Нових, розумних, свідомих людей! — горлає Іван Мудрагель.

— Я ставлю кандидатом Івана Працьовитого!

— Я ставлю кандидатом Івана Скромненького!

— Я ставлю кандидатом Івана Мудрагеля!

Оця історія вже багато разів повторилася, багато разів ще й повториться. Оця історія злостить, вниводить з рівноваги декого з основників товариства, що вложили багато труду й праці в товариство. Але чого? Вона така природня! Ідейні люде дають основу, колиж уже збудують діло і загосподарюють, збігаються лінюхи й злодії, ласі на легку наживу. Чи може бути навпаки? Придбаність товариства залежить від того, чи ідейні, працьовиті одиниці, що до розвитку довели товариством, крім ідейности й працьовитости ще й мають завзяття й кріпкі кулаки. Тоді вони бють лінюхів і злодіїв по головах і проганяють, колиж вони нерішучі й хотять з усіми жити в згоді — товариство захоплюють „свіжі" й воно паде.

Оця історія повторяється у всіх ділянках життя. Мало рук, щоб орати й сіяти (на готові жнива вже багацько губ!).

Володимир Бірчак.

ГАРЯЧИЙ І СТУДЕНИЙ ЗАПАЛ.

Перечитав я в клясі з учнями вірш, що всім сподобався. На наступну лекцію завдав я з нього три перші строфи на память.

— Ні, пане професор, ми хочемо цілий, цілий! — горлає ціла кляса.

— Добре, навчіться цілого, та я завдаю тільки три перші строфки, але щоб кожний їх мені умів.

— Ні, ми навчимося цілого, цілого! — кричать ще голосніше.

На наступній лекції ні один учень не вміє цілого вірша, а багацько не навчилося й завданих трох строфок.

— Я мав багацько вчитися з інших предметів — толкує один.

— А я цілком, цілком забув навчитися цілий... — оправдується другий.

— Я й не казав, що цілого навчуся... — викручується третій, що оноді горлав понад усіх.

Подібно викручуються й інші.

— Арматами, крісами, скорострілами будемо боронити вас — казали нам старшини козятинських полків, що прийшли до нас. — Не станеж у нас гармат, крісів та скорострілів — з гострими ножами в руках кинемося вперед, не станеж ножів — зубами кусати будемо, нігтями видремо очі і згинемо самі, але ні пяди землі не віддамо!

Так клялися святочно, але скінчили, як і мої учні: розбіглися з першого огня. Ясно чому: бо лекше клястися зубами гризти інших, нігтями видерти їм очи — ніж витримати день один у бої! Лекше кричати „Навчимося цілого" — а тяжче, прийшовши до дому, сісти й навчитися.

Оце гарячий запал. Як часто стрічаєте його в нашому життю. Як часто почуєте його в огнених промовах запальних бесідників на всяких зібраннях, як часто стрінете його у всяких гарячих дриєтресних ухвалах. І як часто — ніхто їх не виконує! Ясно й чому: лекше людей запалити, щоб клялися голови зложити за Батьківщину — тяжче втримати їх у гарячому запалі.

Крім гарячого запалу є ще й студений запал. Це той, що не кричить, а основно передумавши і зваживши всі супротивности, важиться на діло, якого викінчення вимагає довшого протягу часу. Це той запал, що ніколи не кине раз розпочатого діла, не зражується невдачами, а завжди витривало, завжди постійно, довгими літами, а часто й ціле життя іде до одного, раз постановленої мети.

Культура народу і всі великі діла виростають тільки студеним запалом. Ось тому нехай живе наш найбільший геній: студений запал!

—o—

УКРАЇНСЬКІ ПРОФЕСІОНАЛІСТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ І КАНАДІ.

Отсим друкую пяту та доповнену лісту Українців, котрі покінчили якийсь факультет в університетах Канади чи Злучених Державах Америки.

В сій лісті знаходяться лише імена тих, що надіслали мені виповнені бляпкети. Інші, котрі хотіли би бути в слідуючій збірці, зволять написати до мене та подати мені свою адресу.

Також прошу всіх тих, котрих імена і наукові титули тут подані, переглянути сю лісту, чи імена і науковий степень є добре подані; а коли ні, то прошу сейчас повідомити мене.

Хто бажав би бути на лісті, зволить написати зараз до:

Dr. H. G. Skehar,
1658 Chicago Ave.,
Chicago, Ill.

Андрейко Юрій, B.A., M.D.
Андрусишин Кость, B.A. M.A.
Арсенич Я. В., LL.B.
Балко Андрій, B.S., (бере M. D.)
Барабаш Іван, B.M.
Бахур Юр. B.S. in C.E., M.A.
Бек М. Е., B.A., LL.B.
Березінська Іванна, B.A., M.A.
Білаш Николай, B.A.
Білик Кирило, Ph.B., M.D.
Білоган Осип, Ph.G.
Боднар В. Г., B.S. in C.E.
Бойкович Михайло, D.D.S.
Бунька Николай, B.S. in E.E.
Буряк Михайло, M.D.
Ваверчак Володимир, LL. B.
Вавриків Максим, B.A.
Вавринюк Апольоній, LL.B.
Вахна Ілія, D.D.S.
Вацик Іван, M.D.
Верхомин Іван, M.D.
Гаврилів Павло. Ph.G.
Гаврилюк Ф. Т., B.A. (шкільний інспектор в провінції Саскачеван, Канада).
Гаврилюк Гелена, B.S.
Гайовик Василь, D.D.S.
Галич Василь, B.A., M.A.
Гассан Ю. А., B.S. in Agr.
Герман Григ. B.Ph., M.S.
Гнатишин Ник., B.S., M.D.
Гнатишин А., B.S., B.A.
Голубіцький Н. Д., M.D.
Грицак С. А., B.S. in Agr.
Григорчук М. Н., B.A., LL.B.
Гришко Юрко, D.D.S.
Гуменюк Теодор, LL.B.
Гуцуляк Павло, D.D.S.
Глова В., B.A., M.A., LL.B.
Говда Фавст, D.D.S.
Горецький Із., B.A., M.A. (посол до албертійського сойму в Канаді).
Грановський А. А., B.S., M.S., Ph.D.
Гузеляк М., B.S. in Chem. (грав 5 років в Еніку дружині бейзбол).
Дик Осип, LL.B.
Дима Борислав, M.D.
Довбуш Петро, B.A. (бере інжинирію).
Драган Ю. Е., M.D.
Дрогомирецький Пет., B.A. (бере M.D.)
Дубас Павло, D.D.S.
Дудан І. М., B.S. in Com.
Дужанський Василь, Ph. G.
Жулковський Франко, B.S.
Завойський А., LL.B.
Закус Павло, D.D.S.
Залозецький М. Л., Ph. G.
Заячківський Григорій, B.S. in Economics.
Зварич І. П., B.S. in C.E.
Зиблікевич Елисав., B.S.
Івах Онуфрій, B.A.
Ільчишин Д. М., B.S. in Agr.
Канчер Павло, B.S. (D.D.S. 1931 р.).
Копистянський Іван, LL. B.
Каськів Омелян, B.S.
Кібзей А. Т., M.D.
Ковальський Онуфр., B.A., M.A., Ph.D.
Королишин Іван, B.A.
Косташ Г. А., B.A.
Косташ І. Ф., B.S. in Mi. E.
Кочій С., B.S. (D.D.S. 1931).
Козяр П., B.A., LL.B.
Корба Михайло, B.S., M.D.
Кузьма Василь, LL. B.
Лазорович П. Е., B.A., LL.B.
Лазечко Михайло, Ph. G.
Лесюк Іван, B.S., B.S. in Phar.
Лукащук Григ., B.A., M.D.
Лучкович Мих., B.A., (перший український посол в Домініяльнім Парляменті в Оттаві, Канада).
Лютак Анна, B.A.
Мадюк І. Т., B.S. in Agr.
Маліцький О. Е., LL.B., LL.M.
Малик Петро, B.A., in CE.
Малевич Вол., B.S., in C.E.
Мазола М., LL.B.
Марголін А. С., LL.B.
Михаленко Н. Я., B.A., M.D.
Мігайчук Манолій, B.A., D.D.S.
Михайлюк Емануїл, LL.B.
Мельник Ник., B.S. in Mi.E.
Мельничук Мих., B.S., M.D.
Мегас Осип, B.A., M.D.
Міськів П. А., B.A., M.A. (посол до альбертійського сойму в Канаді).
Нагірняк Роман, B.S., LL.B.
Новак Григорій, M.D.
Огризло Стефан, B.S. M.S.
Огризло Евгенія, B.A.
Онофреїв Марія, B.A.
Олексів Я., B.S., in M.E. (бере M.S.).
Олексів М. Б., B.A.
Оленець Михайло, Ph.G.
Онищків Вас., B.A., LL.B.
Оробко Іван, M.D.
Ордовський Д. Л., LL.B., J.D.
Озеро С. В., LL.B.
Павлюк Петро, M.D.
Паздрій І. К., B.A., M.D. (помер).
Панчук Іван, B.A., LL.B.
Патрило Анна, B.A. (бере фільольогію в сорбонськім університеті у Парижі).
Пелехович Неоніля, M.D.
Пелехович Богдан, L.L.B., L.L.M., M.P.L.
Петрівський Ів., B.S. in C.E.
Пирч І. Д., B.A.
Підручний Василь, B.S. in Agr.
Порайко В. Ю., B.S. in Com.
Потоцький Мих., M.D.
Потоцький Петро, M.D.
Продан К. С., B.A. in Agr.
Процик Іван, D.D.S.
Радик Михайло, LL.B.
Режновський Л. Г., M.D.
Романюк Никита, LL.B.
Савчин-Дима М. (пані) B.A.
Савула Стефан, LL.B.
Свистун Вас., B.A., (LL.B. 1931 р.).
Симчич Ілько, Ph. G.
Сікевич Наталія, B.S. (бере фільольогію на сорбонськім університету у Парижі).
Сіроцький Дм., B.S. in M.E.
Скегар Г. Г., D.D.A., M.S.
Сливка В. Я., B.S. in Phar.
Смук Іван, D.V.M., M.D.
Смук І. С. Р., LL.B.
Стечишин Савеля, B.A.
Стечишин Михайло, LL.B.
Стечишин Юлія, B.A., LL.B.
Сухомлин Стефан, M.D.
Сціба́йло Михайлина, B.A., M.A.
Семенина В., B.S. in C.E.
Сметанський Йосиф, LL.B.
Тарнавський Іван, LL.B.
Тарнавський Омелян, D.D.S.
Тремба Василь, B.A., B.D.
Третяк Сольомея, B.A.
Фльора Тома, B.S. (бере права).
Хиляк Александер, LL.B.
Чарновський Йосиф, LL.B.
Чепесюк M.B., B.S. in Agr.
Черняк С., B.A., M.D.
Чорний Д., B.A.
Цвець Михайло, Ph.G. (помер).
Шкварок Юр., B.A., M.A., LL.B.
Шквір А. С., Ph.D.
Шквір Іван, A.B., M.E., J.D.
Шквір М., Ph. G., B.S., M.D.
Шкляпка Ілія, B.A., M.A.
Штольмайстер Осип, B.A.
Шумейко Ст., LL.B.
Яремівна Н. І., B.A.
Якимішак Дм., B.A., LL.B.
Янда Дмитро, LL.B.
Янкович Мих., B.S., M.D.
Яців Іван, B.S., LL.B., M.A., S.J.D.

Потребую отсих адрес:

Знаю, що в Злучених Державах є ще більше Українців, що покінчили школи, але я не знаю їх адрес. І є багато таких, про котрих я зовсім не знаю. Сих, що знаю, прошу подати мені свою адресу.

Сарахман Юрко, B.A.
Валентійчук О., B.S.
Манчик Іван, M.D.
Пухир Іван Р., B.A.
Ярема Стефан, LL.B.
Панна Андрейко, B.A., M.A.
Цільник, LL.B.
Пізнак, LL.B.
Смит Іван, M.D.
Савчинський М., LL.B.
Кінаш Олена, B.A.
Попишанський Іван, LL.B.
Ардан Микола, M.D.
Кульчицький Іван, M.D.
Стець Михайло, M.D.
Тацій Микола, D.D.S.
Федько Вол., M.D.
Хиляк, M.D.
Дзвончик LL.B.
Шлянта Вол., M.D.
Фекула Йосиф, Ph.G.
Гаврон Мих., LL.B.
Солотва С., B.S. in E.E.
Гитра Катерина, B.A.
Штоер Н. К., B.A.
Мартин Йосиф, Ph.R.

Кого я не подав у перщій ні в новій лісті, а хто з читачів „Свободи" знає про них, прошу подати мені їх імя та адресу.

Д-р Г. Г. Скегар.

ВІЛ.

Воле мій, воле, хоч тобі й горе, а як не брикайся, в ярмо запрягайся!

Бідне волище! Тягаєш ярмище та ще й обриваєш недово бичище.

Волі не дають, запрягають та бють, а як, воле, згинеш, то й шкіру здеруть.

За те, що працював, на всіх гарував і вознв тягарі — за те ось на тобі!

Бо хоч ти головатий, але на розум скуповатий, не вмієш собі порадоньки дати!

Маєш ти ноги, та не знаєш дороги; маєш очі широкі, а дізеш в рови глибокі!

Язик в роті маєш, але лиш рикаєш; маєш роги великі — та хто їх боїться? Індики!

Хвостище довге маєш, та лиш мух обганяєш; сила в тебе за сто людей, але слухаєш навіть дітей!

Ох, Боже милий, так і людина,—біднує часто, як та скотина, — а через віщо? Бо не учився!

Таким вмирає, яким родився!

Всього боїться, кожному гнеться і завжди з нього кожний сміється!

І тягне лямеху так до могили, слабий, як муха, хоч має сили!

Ой, Боже любий, коби між нами таких не було, як між волами!

Було би краще на світі жити! На теж є розум, щоб не бідити!...

Н-ий з Волині.

До діточої кімнати 7-літнього Берка входять його батьки. Берко щось цікавого читає, так, що навіть не запримітив їх.

— Берцю, — каже батько. — Подумай, що в нас був бузько та сказав, що принесе тобі на весну братчика або сестричку.

Берко зачитаний навіть не відзивається.

— Сину, — каже мати — скажи дійсно, що ти волів би: братчика, чи сестричку?

Берко нетерпеливий та сердитий, що йому перериваютъ читання, каже:

— Дайте мені спокій та робіть собі, що хочете!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВУНСАКЕТ, Р. А.

На Рідну Школу.

Сестриця Непорочного Зачатія Пречистої Діви Марії, котре існує при українській православній церкві, переслало через Обєднання до Рідного Краю 50 долярів членської вкладки з нагоди пятьдесятиліття Рідної Школи.

Ірина Стойко, предсідателька; Марія Бардачевська, касієрка, Марія Кінаш, секретарка.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.
Жертва на визвольну боротьбу.

На зборах 11 сотні Чорноморської Січі, на внесок сотника Салюка, постановлено асигнувати з каси Січі 25 долярів на допомогу УВО. Гроші вислано до краю через Обєднання.

В. Кушнір, сотник.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (96)

Тарзан засміявся. „Ти зробив дуже добре, старий приятелю! Золото не належить Овазі". „Але воно не належить і тобі!" — сердито відізвався Оваза. „Ти не Тарзан з малп. Я знаю вебе. Ти прийшов сюди з одною жінкою та з двома білими мужчинами, щоби заволодіти золотом Тарзана. Ви вкрали це золото від Тарзана, а потім ти вкрав його від своїх приятелів", говорив з обуренням Оваза. Вазири сміялися, слухаючи Овазу.

„Ні, Овазо, це той, кого ти тепер пригадуєш, був самозванцем. Я дійсно Тарзан з малп і я дякую тобі за те, що ти приніс мені моє золото". Після того він наказав Овазі та його людям нести далі за ним золото на його фарму. Коли вони прийшли на фарму, то тут Тарзан усіх добре нагородив і, почастував за працю. Навіть Овазі він дав подарунок, але наказав йому вибиратися геть і не зявлятися ніколи вблизу фарми Тарзана.

Відпочавши добре, дикуни рушили, на чолі з Овазою, в свої джунглі. Всі були задоволені, що для них скінчилася тяжка подорож і небезпека нападу чи зі сторони війська Тарзана, чи зі сторони кого іншого. З радістю вертаися до своїх курінів дикуни. А Тарзан довго стояв з дружиною та з Кораком, провожаючи їх геть. Біля них покірно лежав Джадбайя. „Ти казала мені, що золото Опару не для мене. А бачиш, воно само прийшло сюди!" — сказав Тарзан.

„Тепер я лише чекаю, що хтось принесе й діяманти назад до мене", завважив Тарзан, усміхаючись. „Лиш одного боюся: що вони спочивають десь у череві крокодиля, разом з останками Естебана. А може їх замулює десь на дні ріки"... Він не знав того, що далеко над рікою Угого, в селищу Обебе, в куріні лежить на сухій траві напів божевільний Естебан і бавиться діямантами, які для нього не мали тепер ніякої вартости.